

POLSKI ŁAD Z PERSPEKTYWY WSPARCIA INNOWACJI

<https://doi.org/10.18559/978-83-8211-162-0/7>

Maciej Cieślukowski

Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu
maciej.cieslukowski@ue.poznan.pl

Polish Deal from the perspective of supporting innovation

Abstract

Purpose: To present the construction of tax reliefs for innovations in companies and attempt to generally assess their effectiveness against the background of the degree of use of similar solutions in other countries.

Design/methodology/approach: The study is of a literature and empirical character. The research consists of five stages. The first stage describes the degree of innovation in economies in the world. The second stage presents the system of public support of innovation in OECD countries (direct subsidies and tax reliefs). In the third part the conception of a tax relief and its role in the public policy is explained. The next two parts present construction of new tax reliefs in income taxes in Poland. Summary includes a general assessment of new tax instruments.

Findings: The degree of innovation in economies varies, but the leading countries have been fairly stable for many years. They dominate, among others Western European countries, the United States, South Korea. OECD countries support the development of innovation with subsidies and tax allowances, mainly reliefs for R&D activity. The main beneficiaries of the support are SME. The share of the granted allowances in GDP is growing dynamically. This proves that tax reliefs are an important tool for stimulating innovative activity, mainly in smaller enterprises. The use of the concessions varies across individual countries, and this instrument is successfully used by both better and less developed countries. However, taking into account the size of the granted allowances in GDP, in 2019 selected countries of Western Europe, along with Canada and South Korea, dominated. Unfortunately, Poland fares very poorly compared to the EU countries and even the countries of Central and Eastern Europe in terms of the degree of innovation in the economy, as well as in terms of public support for innovation. The structure and rules of new tax reliefs are rather simple and transparent, and thus should not be a problem for entrepreneurs from a formal point of view. Consequently, the mere fact that the allowances in question were introduced into the tax system must be regarded as appropriate. On the other hand, another issue is the actual degree of interest and use of the reliefs by the entrepreneurs themselves. Reliefs usually consist in deducting the relevant expenses from the income from economic activity, so the real condition is first to achieve a sufficiently high income. In this context, non-returnable subsidies seem to be a more attractive solution than allowances for smaller entrepreneurs. So far, the interest of entrepreneurs in investment tax reliefs in Poland has been quite weak.

Keywords: innovations, tax reliefs, robotification, R&D activity, SME, Polish New Deal.

Sugerowane cytowanie:

Cieślukowski, M. (2023). Polski Ład z perspektywy wsparcia innowacji. W: E. Małecka-Ziemińska (red.), *Polski Ład a opodatkowanie dochodów. Ujęcie prawne, finansowe i ekonomiczne* (s. 137–148). Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu. <https://doi.org/10.18559/978-83-8211-162-0/7>

Ta książka jest udostępniana na licencji Creative Commons – Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 4.0 Międzynarodowe

Wstęp

W XXI wieku innowacje w przedsiębiorstwach są kluczowym warunkiem wzrostu konkurencyjności gospodarki. Państwa wspierają działalność innowacyjną głównie przez dotacje oraz szeroko rozumiane ulgi podatkowe. Zarówno stopień innowacyjności państwa, jak i zakres stosowania instrumentów wspierających innowacyjność są bardzo zróżnicowane w przekroju poszczególnych krajów. Jednak wyraźnie dominują w tym zakresie państwa lepiej rozwinięte, tj. m.in. państwa Europy Zachodniej, Stany Zjednoczone oraz wybrane państwa azjatyckie (np. Korea Południowa, Japonia, Singapur). Niestety, Polska do tej pory wypadła bardzo słabo zarówno pod kątem stopnia innowacyjności gospodarki, jak i publicznego wsparcia innowacji w przedsiębiorstwach.

W 2022 r. Program Polski Ład rozszerza dotychczasowy katalog ulg podatkowych dla przedsiębiorców na działalność innowacyjną i wprowadza ulgę na prototyp, ulgę na innowacyjnych pracowników oraz ulgę na robotyzację. Zezwala przedsiębiorcom na jednoczesne korzystanie z dotychczasowych ulg na działalności B+R i IP Box. Wskazany pakiet ulg ma pobudzić działalność innowacyjną w szczególności małych i średnich przedsiębiorstw i podnieść konkurencyjność krajowej gospodarki. W artykule scharakteryzowano konstrukcję wymienionych ulg oraz podjęto próbę ogólnej oceny ich skuteczności na tle stopnia wykorzystania podobnych rozwiązań w innych krajach.

1. Stopień innowacyjności polskiej gospodarki na tle innych państw

Rewolucja Przemysłowa 4.0 polega na najsilniejszym w historii zautomatyzowaniu procesów produkcyjnych w cyberfizycznym środowisku. Środowisko to tworzą elementy połączone w internecie: ludzie, maszyny, systemy, procesy, usługi i produkty. Celem rewolucji jest zwiększenie innowacyjności, wydajności, produktywności oraz personalizacji produktów i usług. Schwab (2018, s. 31 i nast.) wyróżnił trzy technologiczne megatrendy charakteryzujące czwartą rewolucję: fizyczne (autonomiczne pojazdy, druk 3D, zaawansowana robotyzacja, nowe materiały), cyfrowe (internet rzeczy, big data, blockchain, cyfrowe platformy technologiczne) i biologiczne (rozwój inżynierii genetyczna, biologia syntetyczna).

O konkurencyjności i dalszym rozwoju gospodarki będzie więc decydować stopień innowacyjności. Innowacja to nowy lub znacząco udoskonalony produkt

(usługa), proces technologiczny (produkcyjny), system dystrybucji i logistyki, sposób administracji i zarządzania, system sprzedaży i działań marketingowych i innych procesów w organizacji. Przez innowacyjność można zatem rozumieć skłonność do wdrażania innowacji w praktyce gospodarczej (*Podręcznik Oslo*, s. 49 i nast.). Zgodnie z powszechnie uznaną metodyką globalnego indeksu innowacyjności (GII) stopień innowacyjności gospodarek zależy od czynników kreujących innowacyjność (instytucje, potencjał ludzki, ICT, infrastruktura, zaawansowanie rynku i zaawansowanie działalności biznesowej) oraz od wyników działalności innowacyjnej (wyniki działalności naukowej, efekty działalności twórczej). Stopień innowacyjności gospodarek jest bardzo zróżnicowany, ale od wielu lat pozostaje dość stabilny. W tabeli 1 przedstawiono ranking wybranych gospodarek pod względem innowacyjności w latach 2020 i 2012 (względem 2020 r.) według GII.

W badanych latach Polska znajduje się odpowiednio na miejscach 38. i 43. i niestety jest jednym z najmniej innowacyjnych państw nie tylko w Unii Europejskiej, ale także w Europie Środkowo-Wschodniej. Ważnym wskaźnikiem

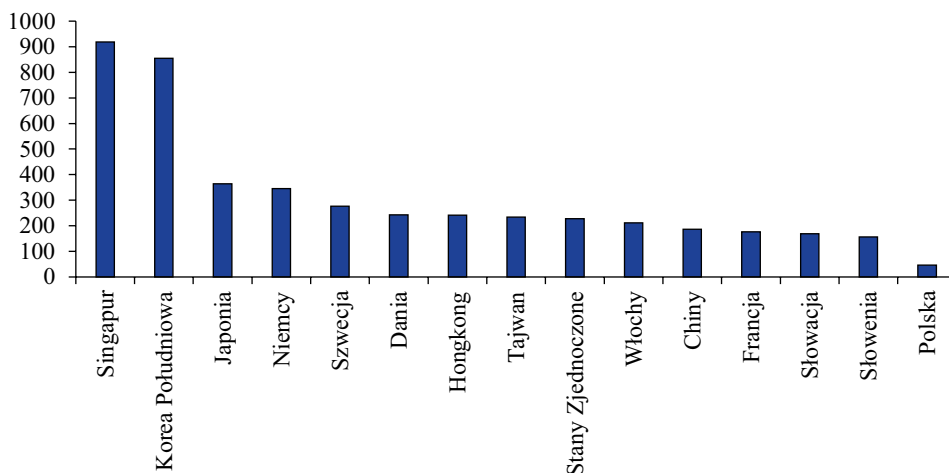
Tabela 1. Ranking innowacyjności gospodarek w latach 2020 i 2012 (względem 2020 roku) według *global innovation index*

Państwo	2020		2012	
	punkty	miejsce w rankingu	punkty	miejsce w rankingu
Szwajcaria	66,08	1	63,82	1
Szwecja	62,47	2	62,12	2
Stany Zjednoczone	60,56	3	56,57	7
Wielka Brytania	59,78	4	55,96	10
Holandia	58,76	5	56,31	9
Dania	57,73	6	56,96	6
Finlandia	57,02	7	57,50	5
Singapur	56,61	8	59,64	3
Niemcy	56,55	9	54,89	12
Korea Południowa	56,11	10	53,68	16
Czechy	48,43	24	47,30	27
Estonia	48,28	25	49,18	23
Węgry	41,53	35	48,12	25
Łotwa	41,11	36	39,80	36
Bułgaria	39,98	37	38,42	42
Polska	39,95	38	38,02	43
Jemen	13,56	131 ^a	0,43	111

^a Ostatnie miejsce w rankingu.

Źródło: (*Global Innovation*, 2020, s. 32 i 33; 2011, s. 41–44).

świadczącym o poziomie innowacyjności gospodarki jest również gęstość robotyzacji w przemyśle mierzona liczbą jednostek robotów na 10 tys. pracowników. Z raportu Związku Banków Polskich (ZBP 2021, s. 33) wynika, że w 2019 r. wskaźnik gęstości robotów wynosił w Polsce 46 i również był jednym z najniższych w Unii Europejskiej (zob. także Cieślukowski i in., 2022, s. 4 i 5). Rysunek 1 przedstawia gęstość robotyzacji w wybranych państwach w 2019 r.

Rysunek 1. Gęstość robotyzacji w wybranych państwach w 2019 roku

Źródło: (ZBP, 2021, s. 33).

2. Podatkowe wsparcie działalności innowacyjnej w krajach OECD

Państwa OECD stosują zróżnicowane formy wsparcia działalności innowacyjnej przedsiębiorstw. W 2022 r. OECD opublikowało interesujące dane na temat publicznego wsparcia biznesowej działalności B+R. Przyjmuje ono postać dotacji oraz ulg podatkowych (OECD, 2022, s. 8 i nast.). Te ostatnie polegają zarówno na obniżeniu dochodu o część lub całość wydatków B+R, jak i na zastosowaniu kredytu podatkowego. W niektórych państwach obniżane są również obowiązkowe składki na ubezpieczenia społeczne uiszczane przez przedsiębiorców prowadzących własną działalność gospodarczą. Ulgi są również różnicowane dla przedsiębiorstw o różnej wielkości, a także pod względem okresu odliczeń.

Z danych OECD (2022, s. 20 i nast.) wynika, że wielkość udzielonego wsparcia podatkowego na B+R (mierzonego efektywną marginalną stawką pomocy podatkowej) w latach 2000–2021 dla małych i średnich firm osiągających dochód wzrasta z 0,05 do ponad 0,20%, a dla dużych przedsiębiorstw – z 0,04

do 0,17%. W 2019 r. w większości państw OECD pomoc dla przedsiębiorców w formie ulg podatkowych przewyższała też bezpośrednią pomoc w formie dotacji. Dotacje miały największe znaczenie w Rosji (ponad 0,35% PKB), na Węgrzech (0,17% PKB) oraz w Korei Południowej (0,12% PKB), a najmniejsze – w Kolumbii, Argentynie i Południowej Afryce. W Polsce udział dotacji na B+R wynosił ponad 0,10% PKB i był zbliżony do udziału w Szwecji i Norwegii. Średnia dla UE wynosiła 0,07% PKB, a dla OECD – 0,09% PKB. Biorąc pod uwagę udział wielkości przyznanych ulg w PKB, liderami w badanym roku były Wielka Brytania (0,34% PKB), Francja (0,28% PKB) oraz Belgia (0,21% PKB), natomiast ulgi miały marginalne znaczenie m.in. w Izraelu, Bułgarii i na Cyprze. W Polsce wsparcie podatkowe również kształtowało się na niskim poziomie, tj. 0,02% PKB, i było nieco większe od wsparcia udzielonego w Nowej Zelandii i Szwecji, a mniejsze od wsparcia udzielonego w Hiszpanii. Trzeba też przy tym zaznaczyć, że w Polsce udział kwot przyznanych ulg w PKB, był wyraźnie niższy od udziału dotacji w PKB. Średnia dla UE wynosiła 0,10% PKB, a dla OECD 0,12% PKB. Głównym beneficjentem ulg podatkowych w większości państw w badanym roku były przedsiębiorstwa mikro, małe i średnie (SME), przy czym w Danii i Nowej Zelandii firmy te były jedynymi beneficjentami ulg. Natomiast duże przedsiębiorstwa wyraźnie dominowały w Tajlandii, Chinach i Kolumbii.

Zakres przedmiotowy ulg jest bardzo zróżnicowany w przekroju poszczególnych państw. Wykorzystanie ulg w produkcji i działalności usługowej jest podobne. Biorąc pod uwagę rodzaj przemysłu, w największym stopniu ulgi stymulują badania w branży farmaceutycznej, budowy maszyn, sprzętu transportowego oraz informacji i komunikacji.

Dane na temat podatkowego wsparcia innej działalności innowacyjnej przedsiębiorstw są ograniczone. Na przykład z informacji zawartych na stronach Ministerstwa Finansów w Polsce (MF, b.d.) wynika, że wybrane państwa stosują ulgi podatkowe na innowacyjnych pracowników (Belgia, Holandia, Francja, Szwecja, Hiszpania i Węgry) oraz na robotyzację (Włochy, Korea Południowa, Stany Zjednoczone, Singapur i Tajwan). W Stanach Zjednoczonych robotyzacja pracy pozwala na uniknięcie zapłaty przez pracodawcę i pracownika federalnego, stanowego i lokalnego podatku od wynagrodzeń. Ponadto przepisy umożliwiają zastosowanie przyspieszonej amortyzacji robota (Abbott i Bogenschneider, 2018, s. 150).

3. Ulgi podatkowe wspierające innowacje w programie Polski Ład

3.1. Ulga na działalność B+R

Program Polski Ład rozbudowuje system ulg w podatkach dochodowych wspierających inwestycje i innowacje w przedsiębiorstwach. W przekroju podmiotowym i z punktu widzenia zasad odliczeń zaprezentowano je w tabeli 2.

Tabela 2. Ulgi w podatkach dochodowych wspierające inwestycje i innowacje w przedsiębiorstwach z punktu widzenia rodzaju podatnika i metody odliczeń

Ulga	Osoby fizyczne	Osoby prawne	Spółki osobowe	Odliczenie od podstawy opodatkowania	Odliczenie od podatku
B+R	×	×	×	×	
IP Box	×	×	×	×	
Innowacyjni pracownicy	×	×	×		×
Prototyp	×			×	
Robotyzacja	×			×	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie (Ustawa, 1992, 1991).

Zasady przyznawania ulgi na działalność badawczo-rozwojową (B+R) dla podatników PIT i CIT są takie same. Ulga polega na odliczeniu od podstawy opodatkowania (dochodu z pozarolniczej działalności gospodarczej) kosztów uzyskania przychodów poniesionych na działalność B+R (tzw. kosztów kwalifikowalnych). Generalnie podatnicy mogą odliczyć od podstawy opodatkowania 100% kosztów kwalifikowalnych, natomiast podmioty o statusie centrum badawczo-rozwojowego mogą odliczyć 150% kosztów kwalifikowalnych. Oczywiście kwota odliczenia w roku podatkowym nie może przekroczyć osiągniętego dochodu.

Działalność B+R w kontekście omawianej ulgi oznacza działalność twórczą obejmującą badania naukowe¹ lub prace rozwojowe², podejmowaną w sposób

¹ Badania naukowe obejmują badania podstawowe oraz badania aplikacyjne (Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, art. 4). Badania podstawowe są rozumiane jako prace empiryczne lub teoretyczne mające głównie na celu zdobywanie nowej wiedzy o podstawach zjawisk i obserwowalnych faktów bez nastawienia na bezpośrednie zastosowanie komercyjne. Z kolei badania aplikacyjne to prace mające na celu zdobycie nowej wiedzy oraz umiejętności, nastawione na opracowywanie nowych produktów, procesów lub usług lub wprowadzanie do nich znaczących ulepszeń.

² Prace rozwojowe są działalnością obejmującą nabywanie, łączenie, kształtowanie i wykorzystywanie dostępnej wiedzy i umiejętności, w tym w zakresie narzędzi informatycznych lub oprogramowania, do planowania produkcji oraz projektowania i tworzenia zmienionych, ulepszonych

systematyczny w celu zwiększenia zasobów wiedzy i ich wykorzystania do tworzenia nowych zastosowań.

Ustawodawca wskazał rodzaje kosztów kwalifikowalnych. Obejmują one przede wszystkim koszty personelu badawczego (wynagrodzenia wraz ze składkami na ubezpieczenia społeczne), koszty materiałów i surowców, koszty zakupu lub korzystania ze specjalistycznego sprzętu badawczego, koszty usług doradczych i ekspertyz, koszty uzyskania patentów i praw ochronnych na wzór użytkowy, koszty amortyzacji środków trwałych z wyłączeniem m.in. samochodów osobowych. Katalog kosztów został nieco rozszerzony dla podatników mających status centrum badawczo-rozwojowego. Trzeba też podkreślić, że udzielone wsparcie musi być zgodne z zasadami udzielania pomocy publicznej w Unii Europejskiej, w tym z rozporządzeniem Komisji (UE) (Rozporządzenie, 2014).

3.2. Ulga IP Box

Ulga IP Box (*innovation patent box*) została wprowadzona w podatkach dochodowych w 2019 roku. Polega ona na preferencyjnym opodatkowaniu dochodów z praw własności intelektualnej, które podlegają ochronie prawnej i zostały wytworzone, rozwinięte lub ulepszone w ramach prowadzonej przez podatnika działalności B+R. Do kwalifikowalnych praw własności intelektualnych należą m.in.: patent, prawo ochronne na wzór użytkowy, prawo z rejestracji wzoru przemysłowego, prawo z rejestracji topografii układu scalonego, dodatkowe prawo ochronne dla patentu na produkt leczniczy lub produkt ochrony roślin, prawo z rejestracji produktu leczniczego i produktu leczniczego weterynaryjnego dopuszczonych do obrotu, autorskie prawo do programu komputerowego.

Podstawą opodatkowania jest suma kwalifikowalnych dochodów z kwalifikowanych praw własności intelektualnej osiągniętych w roku podatkowym. Wysokość kwalifikowalnego dochodu z kwalifikowanego prawa własności intelektualnej ustala się jako iloczyn dochodu z kwalifikowanego prawa własności intelektualnej osiągniętego w roku podatkowym i określonego wskaźnika uwzględniającego poniesione koszty uzyskania tego prawa (Ustawa, 1992, art. 24 ust. 4). Dochód z praw obejmuje: opłaty lub należności wynikające z umowy licencyjnej, dochody ze sprzedaży prawa, dochód z danego prawa uwzględniony w cenie oraz uzyskane odszkodowanie za naruszenie praw wynikających z prawa własności intelektualnej.

lub nowych produktów, procesów lub usług. Do prac rozwojowych nie zaliczamy prac rutynowych i okresowych zmian w tych produktach, usługach i procesach, nawet jeżeli takie zmiany mają charakter ulepszeń.

Ewentualną stratę poniesioną w danym roku podatkowym można odpisać od dochodu osiągniętego w najbliższych kolejno następujących po sobie pięciu latach podatkowych z tego samego kwalifikowanego prawa własności intelektualnej, tego samego rodzaju produktu lub usługi lub tej samej grupy produktów lub usług, w których zostało wykorzystane kwalifikowane prawo własności intelektualnej.

W przypadku obu ulg podatnicy są zobowiązani wyodrębnić działalność B+R oraz każde prawo własności intelektualnej w prowadzonej ewidencji rachunkowej, tak aby można było w przejrzysty sposób ustalić poniesione koszty i uzyskane przychody z prowadzonej działalności.

Do końca 2020 r. podatnicy mogli wybrać tylko jedną ulgę. Program Polski Ład umożliwia podatnikom korzystanie z obu ulg jednocześnie.

3.3. Ulga z tytułu zatrudnienia innowacyjnych pracowników

Pracodawcy, którzy w zeznaniu rocznym nie skorzystali z ulgi na działalność B+R z powodu poniesionej straty lub niższego dochodu od przysługującego odliczenia, mogą odliczyć kwotę tej ulgi od zaliczek na podatek dochodowy odprowadzanych do urzędu skarbowego od wynagrodzeń pracowników innowacyjnych. Ulgę stosuje się do dochodów pracowników (lub osób świadczących usługi w ramach umów cywilnoprawnych) osiąganych przy działalności B+R w wymiarze co najmniej 50% ogólnego czasu pracy w danym miesiącu. Przedsiębiorcy korzystający z ulgi są zobowiązani prowadzić dodatkową ewidencję czasu pracy dla potrzeb działalności B+R. Wysokość odliczenia stanowi iloczyn stawki danego podatku i kwoty nieodliczonej ulgi B+R. W PIT może być zastosowana stawka 17% (zasady ogólne) lub 19% (podatek liniowy), natomiast w CIT może to być stawka 9% lub 19%.

3.4. Ulga na prototyp

Z ulgi na prototyp mogą korzystać tylko osoby fizyczne. Polega ona na odliczeniu od podstawy opodatkowania kosztów produkcji próbnej nowego produktu oraz kosztów wprowadzenia takiego produktu na rynek. Odliczenie wynosi 30% sumy poniesionych kosztów i jednocześnie nie może przekroczyć 10% dochodu osiągniętego z pozarolniczej działalności gospodarczej.

Przez produkcję próbną nowego produktu należy rozumieć etap rozruchu technologicznego produkcji niewymagający dalszych prac projektowo-konstrukcyjnych lub inżynierskich, którego celem jest wykonanie prób i testów przed uruchomieniem procesu produkcji nowego produktu powstałego w wyniku

prowadzenia przez podatnika prac badawczo-rozwojowych. Etap rozruchu technologicznego obejmuje okres od momentu poniesienia pierwszego kosztu związanego z tym etapem do momentu rozpoczęcia produkcji nowego produktu. Za koszty produkcji próbnej uznano koszty nabycia lub wytworzenia nowych środków trwałych oraz koszty ulepszenia środków trwałych niezbędnych do uruchomienia produkcji próbnej, a także koszty nabycia materiałów i surowców.

Natomiast przez wprowadzenie na rynek nowego produktu rozumie się działania podejmowane w celu przygotowania dokumentacji służącej uzyskaniu certyfikatów i zezwoleń umożliwiających skierowanie produktu do sprzedaży. Do kosztów takich działań zaliczono: (1) koszty badań, ekspertyz, przygotowania dokumentacji niezbędnej do uzyskania certyfikatu, homologacji, znaku CE, znaku bezpieczeństwa; koszty uzyskania lub utrzymania zezwolenia na obrót lub innych obowiązkowych dokumentów lub oznakowań związanych z dopuszczeniem do obrotu lub użytkowania oraz koszty opłat pobieranych w celu ich uzyskania, odnowienia lub przedłużenia; (2) koszty badań cyklu życia produktu oraz (3) koszty weryfikacji technologii środowiskowych.

Odliczenia dokonuje się w zeznaniu za rok podatkowy, w którym poniesiono koszty produkcji próbnej nowego produktu lub wprowadzenia na rynek nowego produktu. W przypadku gdy podatnik poniósł za rok podatkowy stratę albo wielkość dochodu podatnika jest niższa od kwoty przysługujących mu odliczeń, odliczenia – odpowiednio w całej kwocie lub w pozostałej części – dokonuje się w zeznaniach za kolejno następujące po sobie sześć lat podatkowych następujących bezpośrednio po roku, w którym podatnik skorzystał lub miał prawo skorzystać z odliczenia.

3.5. Ulga na robotyzację

Podobnie jak w przypadku ulgi na prototyp z ulgi na robotyzację mogą korzystać tylko osoby fizyczne. Ulga polega na odliczeniu od podstawy opodatkowania kwoty stanowiącej 50% sumy kosztów uzyskania przychodów poniesionych w roku podatkowym na robotyzację, przy czym kwota odliczenia nie może przekraczać kwoty dochodu uzyskanego przez podatnika w roku podatkowym z pozarolniczej działalności gospodarczej. Odliczenie obowiązuje w latach 2022–2026.

Ustawodawca za koszty uzyskania przychodów poniesione na robotyzację uznaje: (1) koszty nabycia fabrycznie nowych robotów przemysłowych oraz koszty nabycia dodatkowych maszyn i urządzeń niezbędnych do działania tych robotów (zob. Ustawa, 1991, art. 52jb ust. 2 pkt 1); (2) koszty nabycia wartości niematerialnych i prawnych niezbędnych do poprawnego uruchomienia i działania robotów i urządzeń dodatkowych; (3) koszty nabycia stosownych usług szkoleniowych oraz (4) koszty ewentualnych opłat leasingowych.

Przez robota przemysłowego rozumie się automatycznie sterowaną, programowalną, wielozadaniową i stacjonarną lub mobilną maszynę, o co najmniej trzech stopniach swobody, posiadającą właściwości manipulacyjne bądź lokomocyjne dla zastosowań przemysłowych. Ustawodawca wskazuje jednocześnie szczegółowe warunki technologiczne, które taka maszyna powinna łącznie spełniać, aby ją uznać za robota przemysłowego, oraz podaje szczegółowy spis dodatkowych maszyn i urządzeń niezbędnych do działania robota przemysłowego (Ustawa, 1991, art. 52jb ust. 3 i 4).

Wnioski

Warunkiem wzrostu konkurencyjności gospodarki są innowacje w przedsiębiorstwach. Stopień innowacyjności gospodarek jest zróżnicowany, jednak czołówka państw jest dość stabilna od wielu lat. Dominują m.in. kraje Europy Zachodniej, Stany Zjednoczone i Korea Południowa.

Kraje OECD wspierają rozwój innowacyjności za pomocą dotacji i ulg podatkowych, w tym głównie ulg na działalność B+R. Ponadto w wybranych państwach występują ulgi na robotyzację i innowacyjnych pracowników. Głównym beneficjentem wsparcia są przedsiębiorstwa mikro, małe i średnie. Udział kwoty przyznanych ulg w PKB dynamicznie rośnie. Świadczy to o tym, że ulgi są ważnym narzędziem stymulowania innowacyjnej działalności głównie w mniejszych przedsiębiorstwach. Wykorzystanie ulg jest zróżnicowane w przekroju poszczególnych państw, instrument ten wykorzystują z powodzeniem zarówno kraje lepiej, jak i słabiej rozwinięte. Biorąc jednak pod uwagę wielkość udzielonych ulg w PKB, w 2019 r. dominowały wybrane kraje Europy Zachodniej wraz z Kanadą oraz Koreą Południową.

Niestety, Polska wypada bardzo słabo na tle państw UE, a nawet państw Europy Środkowo-Wschodniej pod względem stopnia innowacyjności gospodarki, a także pod kątem publicznego wsparcia innowacji. Wynika to z faktu, że relatywnie niedawno wprowadzono w podatkach dochodowych pierwsze stosowne ulgi, tj. na działalność B+R i IP Box. Ponadto w Polsce wielkość udzielonych dotacji była większa od kwoty przyznanych ulg. Od 2022 r. program Polski Ład rozszerza katalog ulg podatkowych na działalność innowacyjną w małych i średnich przedsiębiorstwach o ulgi na prototyp, robotyzację i innowacyjnych pracowników. Konstrukcja i zasady korzystania z tych ulg wydają się proste i przejrzyste i tym samym nie powinny sprawiać kłopotu przedsiębiorcom z formalnego punktu widzenia. Sam fakt wprowadzenia do systemu podatkowego przedmiotowych ulg należy więc uznać za właściwy. Natomiast

inną kwestią pozostaje faktyczny stopień zainteresowania i wykorzystania ulg przez samych przedsiębiorców. Ulgi z reguły polegają na odliczeniu stosownych wydatków od dochodu z działalności gospodarczej, więc realnym warunkiem jest najpierw osiągnięcie odpowiednio wysokiego dochodu. W tym kontekście atrakcyjniejszym rozwiązaniem od ulg dla mniejszych przedsiębiorców wydają się bezzwrotne dotacje. Kluczową kwestią w przyszłości będzie też stabilność przepisów oraz zbieżność interpretacji przepisów organów podatkowych z orzeczeniami sądów. Przed wprowadzeniem programu Polski Ład w podatkach dochodowych funkcjonowały już ulgi na szeroko rozumiane innowacje (ulga na nowe technologie, ulga badawczo-rozwojowa). Niestety, regulacje te okazały się mało skuteczne m.in. z powodu wysokiego stopnia skomplikowania, częstych zmian w katalogu kosztów kwalifikowalnych, a także sprzeczności w interpretacji stosowania ulg przez organy podatkowe i sądy (Jabłońska, 2013, s. 29; Kinecka, 2019, s. 80 i nast.).

Bibliografia

- Abbott, R. i Bogenscheider, B. (2018). Should robots pay taxes? Tax policy in the age of automation. *Harvard Law Pol. Rev.*, 12, 145–175.
- Cieślukowski, M., Garszka, P. i Zyznarska-Dworczak, B. (2022). The impact of robotification on the financial situation of microenterprises: Evidence from the financial services sector in Poland. *Risks*, 10, 38, 1–20.
- Global Innovation Index 2011*. (2011). INSEAD.
- Global Innovation Index 2020* (13th ed.). (2020). INSEAD.
- GUS (Główny Urząd Statystyczny) (wyd. 4). (2020). *Podręcznik Oslo 2018*. Warszawa, Szczecin.
- Jabłońska, M. (2013). Preferencje podatkowe a prostota i jasność podatku. W: M. Burzec i B. Kucia-Guściora (red.), *Preferencje podatkowe*. Wydawnictwo KUL.
- Kinecka, L. (2019). *Ulgi podatkowe jako forma wspierania innowacyjności – ocena regulacji dotyczących ulg związanych z nowymi technologiami*. Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie.
- MF (Ministerstwo Finansów). (b.d.). *Polski Ład*. www.podatki.gov.pl/polski-lad/pakiet-dla-biznesu-polski-lad. Pobrano 11 maja 2022 r.
- OECD (Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju). (2022). *R&D tax incentives database, 2021 edition*.
- Rozporządzenie. (2014). Rozporządzenie Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznającego niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu (Dz. Urz. UE L 187 z 26.06.2014 r. ze zm.).
- Schwab, K. (2018). *Czwarta rewolucja przemysłowa*. Wydawnictwo Studio Emka.

- Ustawa. (1991). Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (tekst jedn. Dz. U. z 2022 r., poz. 1 ze zm.).
- Ustawa. (1992). Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (tekst jedn. Dz. U. z 2021 r., poz. 1800).
- ZBP (Związek Banków Polskich) (wyd. 8). (2021). *Polska i Europa. Finansowanie gospodarki. Raport ZBP*.